

UN POMELNIC DE LA JUMĂTATEA VEACULUI AL XVIII-LEA DIN JUDEȚUL VASLUI

Doina Rotaru

Motto:

“Numele lui uitat se găsește încă la despărțirea
a două ramuri a unui arbore genealogic. Sufletul
lui e poate prins de o vrajă în bisericuța din sat,
închisă printr-o ușă grea de stejar, pe care, în
noptile de furtună, o răsună și o zguduie veșnicia”

(G.M. Cantacuzino - *Izvoare și popasuri*)

În anii '40, G.M. Cantacuzino, unul dintre cei mai aleși arhitecți ai neamului, constata că: “La noi nu s-a întreprins încă nici măcar inventarul critic al icoanelor pictate în țară... Nimeni n-a căutat, încă să identifice semnături, să claseze după categorii aceste opere gingașe și să înceapă introducerea unor metode în iconografia noastră, apreciind că, atunci “când se va proceda în mod mai științific și la noi, vom putea să clasăm icoanele în școli și în școlile acestora se vor distinge ateliere din anonimatul cărora se va desemna din când în când contribuția unui artist”²

Unul dintre acești artiști care și-au semnat opera dându-ne posibilitatea să-l identificăm este și Anastasie Zugrav, viețuitor între primul și ultimul pătrar al veacului al XVIII-lea.

Datorăm această descoperire pomelnicului triptic aflat în patrimoniul bisericii de lemn “Sf. Nicolae”, monument istoric, din satul Gârceni³, comuna Gârceni, pomelnic ctitoricesc scris în limba română, caracter chirilic cu majuscule, ce are o inscripție lămuritoare pe voletul din dreapta, în exterior: “Acestu pomelnicu l’am făcutu eu Anastasie Zugravu de poman la Biserica la Gârcinii ot Tutova⁴ la anul 7254 (1746 n.n.) noiembrie <18>”

Cauza esențială care a determinat apariția pomelnicelor “este în primul rând învățătura bisericii cu privire la îndatorirea celor ce sunt în viață de a înălța rugăciuni pentru fericirea veșnică a celor ce s-au legat prin diferite acte ctitoricești de lăcașurile de rugăciune”⁵

Ele sunt, de asemenea, forme specifice de manifestare a memoriei istorice⁶, legate de practica pomenirii celor săvârșiți din viață - practică cunoscută din vechime și profund îndătinată în biserica ortodoxă iar pomelnicul ctitoricesc apărute încă din veacul al XV-lea, constituie pentru lăcașurile de cult “un fel de cronică”⁸ de o importanță deosebită în reconstituirea unui segment de istorie și artă locală, în cazul nostru.

Scrise pe pergament sau hârtie, pe lemn sau metal, dispuse în formă de diptic, triptic sau alte forme, pomelnicele denumite și sinodice - etimologic derivând din slavonul “pomeninki” - în afară de funcția lor primară, aceea de a aminti, de a transmite din generație în generație informații asupra unui eveniment ce trebuie

readus continuu în memoria urmașilor prin simpla rostire în cadrul slujbei religioase, considerând că atrage harul divinității, se dovedesc prețioase izvoare istorice, ce suscită o analiză din mai multe puncte de vedere: cultural, social, lingvistic, psihologic chiar.

Să vedem ce ne dezvăluie această “cronică”! În primul rând detalii privind materialul, tehnica și forma. Acesta este alcătuit din trei panouri sau voleți, din lemn de tei, pictat în tempera pe un strat de grund din sulfat de calciu și clei, având dimensiunile 525x 270 x 40 mm (închis) și 525 x 525 mm (deschis). Este scris cu penionul și penița, pe fond alb; titlul, inițiala numelor și începutul fiecărei coloane fiind scrise cu roșu, iar restul cu negru. În exterior, pomelnicul triptic este pictat cu scena obișnuită, aceea a Bunei Vestiri: Arhanghelul Gavriil pe voletul stâng și Fecioara Maria pe cel din dreapta. Deasupra, într-un frontispiciu trilobat: Iisus în medalion. Cuprinde, de asemenea, inscripția scrisă în limba română, cu majuscule, caracter chirilic “Vlagoveštenie”, *Αρχ ΓΑΒΡΙΗΛ, ΜΡΘΥ* (Fecioara Maria).

Trecerea de la lumea divină reprezentată de scenele de mai sus la cea pământească este marcată prin cinci coloane cu numele ctitorilor lăcașului, nume încadrate într-o friză de arcuri în plin cintru, sprijinită pe console și coloane simple, acestea fiind scrise tot în limba română cu majuscule, caracter chirilic, iar cele adăugate ulterior, cu minuscule.

Voletul din stânga are formă dreptunghiulară, 130 x 15 mm cuprinzând pomelnicul zugravului Anastasie: *ЖИ<И>* sau Δ (vii, de la rusescul *jîvoi*) *Anas<ta>sie*, ..., *Kir<il>*, ..., cu tot neamul?, Anastasie, Dumi<tra>, Lupu, Nastasia, A, Ana, I vest sau *<Iv se>* (cu tot neamul)”

Voletul central prezintă un frontispiciu trilobat cu un medalion sculptat, cruce din lemn în care este pictat Iisus Christos are două traverse semiîngropate ce susțin voletii laterali, profilate cu muluri, decorate cu un motiv vegetal și floral, decor pierdut aproape în totalitate. Are dimensiunile de 265x25 mm. Cuprinde în prima coloană pomelnicul de familie a lui pan Ioanichie: *ЖИ<И>* sau Δ , Ioan: uso? Constantin: ..he, deasupra, adăugat cu litere mici *Mertve..* (mort, de la rusescul, “*mertvii*”): Anghelina: isno?, Us...: Dumitrașco:..., Tudosca:...,...,....”

În cea de-a doua, voievozii, arhieriei din perioada în care a fost pictat: Ioan: Voevod: Constantin Voevod, Kondrat: usost (?), arhieriu: Nichifor, Grigorie: “i, he, Safta, .. *<kme>?*, stare<țul>: Ichint, Des<pina>, ..., Andreiu, ...”

În cea de-a treia coloană sunt menționați ieromonahii deasupra cinci nume? scrise cu penița, adăugate mai târziu, din păcate ilizibile, iar în continuare: “Erei Toderașcu: U..i, papadi, ermonah Efrim: i <papadi>, Marie: Nastasie și fii”

Ultimul volet, din dreapta are dimensiunile 130 X 20 mm și conține pomelnicul de familie a ieromonahului Nicodim: “pomelnicul ermonahului Nicodim: ctitor, ermonah Nicodim: Aftanasie: ermonah: ermonah Vasilie: Constantin, monahie Aftanasie: I. vest, după care urmează nume adăugate mai târziu scrise cu minuscule: morții: Marie, Niculai, Sanda, două nume ilizibile, Alexandru = Irina = Marco?,

S<a>fta = Paraschiva = Ioan = Constantin = Morții = Ștefan = Nastasia = Irina = Ghior<ghe>, ..., = vii = Vasilie = ...<rie>, ..., = Ni..., vii: Gligor = Ana =..., Ilie, ..., Mihail, Ioan.”

A doua pagină de cronică este aceea a informațiilor privitoare la ctitorii lăcașului de cult din satul Gârceni, construit în veacul al XVIII-lea⁹, biserica actuală datând din anul 1823, după cum reiese din inscripția de pe fațada sudică a monumentului¹⁰, deasupra pridvorului.

Ctitorii, în afară de pan Ioanichie, sunt monahi. Ei aparțineau familiei postelnicului Vrabie. Acest lucru îl deducem dintr-o scrisoare a ieroschimonahului Macarie, de ani 84, scrisă de acesta în anul 1826, mai 2 și trimisă membrilor vrăbiești din satul Gârceni, anume lui Ichim și Lazur Vrabie, feciorii răposatului frate ermonah Ghenadie: “Cinstiți și ai mei prea iubiți fii și nepoți D-ta Ichime Vrabie, D-ta Lazur Vrabie, feciorii răposatului Ierimonah Ghenadie, să vă bucurați întru Domnu . Cinstit răvașu D-voastră cu mare bucurie am primit, pentru că vă aflați totți sănătoși, foarte m’am bucurat că ne înștiințați pentru s-fta Biserică ce este zidită și făcută de reposatul tatăl nostru și moșul D-voastră și au lăsat-o cinstiților fii... preotul Gheorghe și preotul Gavril, ce se numea la moarte Ghenadie... Această sfântă Biserică este făcută din temelie din pădure întreagă de răposatul moșul nostru preotul Neculai, dar după ce a făcut biserica s’au călugărit și s’au numit din călugărie erimonahul Nicodim fecior preotului Constantin din satul Rădăuți¹¹ pe apa Tutovei, nepot postelnicului Vrabie din care neam vă trageți și Dvoastră și au slujit tatăl nostr pâr la moartea sa... să știți prea iubiților nepoți că biserica este făcută pe dreaptă moșie a noastră, răzeși neamului Oteștilor”, interzicând ca preotul Grigoraș din Dumbrăveni “să facă biserică tot pe temelia aceea veche spunând că ” să nu dea D-zeu. să faceți acest lucru necuviincios ca să vindeți biserica și pe Hristos, că dacă a face preotul Grigoraș biserica în Gârceni a vrea să puie pe feciorii săi, pe nepoții săi preoți și diaconi și mai pe urmă s’or zice că este a lor”¹²

Nu ne propunem să analizăm, acum și aici, genealogia familiei Vrabie¹³. Amintim, doar faptul că pe un Penticostarion, tipărit la Iași, în anul 1753 apare următoarea însemnare: “Această sfântă carte numită Penticostar o am cumpărat cu banii mei, eu ieromonahul Nicodim ctitorul schitului Gârceni de pe Racova, ținutul Tutovei, fecior lui Antiohie Hudici¹⁴ și a Ilincăi și o am dăruit ctitoriei mele ca să fiu în veci pomenit și iertare păcatelor să capăt, eu și neamul meu... Ieromonahul Nicodim Hudici ot Gârceni 7270 (1762)”¹⁵, astfel încât în momentul de față nu putem ști, dacă există o relație de înrudire între familia Vrabie și Hudici¹⁶. Apreciem doar faptul, că erau răzeși “vechi”, precum și participarea lor la actul de ctitorire.

Pomelnicul ne demonstrează încă o dată fenomenul petrecut în societatea medievală românească când alte categorii sociale, precum boierii mici și mijlocii, târgoveții, răzeșii, breslele în secolul al XIX-lea vor prelua inițiativa actului de ctitorire, în afară de domn și marea boierime.

Actul de binefacere era strâns legat de pomenirea donatorilor, fapt ilustrat și de

toate actele medievale de danie în care se stipula în mod expres acest lucru¹⁷, indiferent dacă este vorba de ridicarea unui lăcaș sau donarea unor icoane, cărți, veșminte sau sponsorizarea oricărui act artistic. Fenomenul ilustrează în același timp puterea economică a categoriilor sociale sus - amintite. Se impunea, de asemenea obligația morală de pomenire a celor care și-au legat numele de un act de binefacere și credință "ca să fie pentru pomenirea și sănătatea Domniei Mele" sau "spre pomenirea sa și a neamului său"¹⁸ Conștient sau nu, faptul acesta le înveșnicea trecerea prin lume.

Astfel, informațiile cele mai rare ni le oferă volétul din stânga, care cuprinde pomelnicul lui Anastasie Zugrav, din păcate aproape ilizibil în cea mai mare parte. Că va fi voit "să-și izbăvască sufletu de munca de veaci, căzându în păcate cuvoe, fără voe, să se curățască cu ispovedania și cu mărturisirea de păcate... ca să se învrednicească să moștenească fericita viață de veaci... și ca să aibă pomenire veacinică"¹⁹, cert este că Anastasie Zugrav este printre puținii artiști cunoscuți care au participat la actul de ctitorire. Acest lucru îi dădea dreptul să se includă în lista ctitorilor, deoarece este binecunoscut faptul, că exista interdicția includerii persoanelor străine de actul de ctitorire în pomelnic: "Așișderea cine va vrea să se ispitească să scrie pre cineva întru acestu pomelnicu fără de știrea egumenului și a tuturor fraților, măcar însuși pre sine sau părinții, sau pre altul cineva și de va fi luat ceva de la ei ce i-au scris pe taină, unul ca acela să fie blăstămatu de la Domnulu Dumnezeu și de prea curata Născătoarea de Dumnezeu și de doisprezece svinți Apostoli și de 318 svinți părinți de la Nichea"²⁰

Artistul a trăit și a activat, probabil, între deceniul al II-lea și sfârșitul veacului al XVIII-lea. Nu se știe unde s-a născut și nici unde a murit, deși există părerea că va fi viețuit și se va fi retras la mănăstirea Florești²¹, dacă era grec²² sau român. A pictat în timpul domniei lui Ioan Mavrocordat²³ (20 iulie 1743-1747) și a lui Constantin Mavrocordat (aprilie 1747-1749)²⁴, după cum reiese din pomelnic (violetul central).

Zugrav itinerant cu siguranță, Anastasie pictase înainte de catapeteasma²⁵ și tripticul de la biserica din satul Gârceni, iconostasul bisericii "Cuvioasa Paraschiva", din satul Voinești, comuna Voinești, lăcaș de cult construit în lemn în anul 1707²⁶. Acesta din urmă fusese comandat de egumenul Aftanasie de la mănăstirea Florești, după cum putem constata și astăzi din inscripția aflată deasupra ușilor și icoanelor împărătești, inscripție scrisă în limba română cu majuscule și caracter chirilic: "Această sfântă și Dumnzeiască catapeteasmă cu toată cheltuiala și osârdia au făcut-o părintele Aftanasie egumen ot mănăstirea Floreștii, adeverind hramul întru lauda și pohvla preparadoh Parascheva, ca să fie pomenire sufletelor titorilor, în veci amin. Anastasie Zugrav 7253 (1745) Iunie 12."²⁷

În perioada 12 iunie 1745 și <18> noiembrie 1746 va finaliza Anastasie Zugrav pictura iconostasului și a pomelnicului de la biserica "Sf. Nicolae" din Gârceni, dând de pomană unul dintre ale sale drepté "osteneli": talentul său.

Din pomelnicul ctitoricesc surprindem relația dintre comanditar și artist. Ctitorii,

în afară de pan Ioanichie sunt monahi: Nicodim, Aftanasie, Constantin , Efrim, Gligoraș, Toderășcu, etc., fapt ce demonstrează cel puțin două lucruri: pe de o parte, faptul că , lăcașul era o ctitorie monahicească, fenomen frecvent în zonă²⁸ cât și ambianța în care a lucrat , precum și cunoștințele tehnice ale zugravului. El ilustrează de asemenea, arta acestuia, maniera de a răspunde unor cerințe teologice, cât și gustul comanditarului.

De pomană fiind, Anastasie, deși era un grafician talentat și un bun colorist, execută pomelnicul mai puțin pretențios, în comparație cu cel de la biserica din Voinești. Cu toate acestea, remarcăm echilibrul compozițional, cromatica vie, specifică artei post-brâncovenești, perioadă în care a activat artistul .

Scenele “Buna Vestire” și “Iisus Christos” , impregnate de un puternic grafism ne dau în mică parte măsura talentului său. Prima scenă este o ilustrare a pericopei din Luca 1:26 -38, în care Îngerul Gavriil vine să o înștiințeze pe Maria Fecioara că va deveni mama Fiului lui Dumnezeu. Personajele sunt înscrise în două chenare, unul roșu garanță și al doilea, o simplă linie neagră cu un duct neregulat. Fondul este ocru, verzui-albăstrui, iar pământul mai închis prezintă fine pensulații negre și urme de vegetație. Realizate după o schiță incizată, personajele sunt pictate în perspectiva obișnuită, aceea morală, canonul fiind de 1/5, într-o poziție trois-quarts, cu o slabă încercare de perspectivă, realizată doar cromatic.

Arhanghelul Gavriil este reprezentat în mișcare, în veșmânt antic, binecuvântează cu mâna dreaptă, iar în stânga are un buchet de flori (iasomie)?. Poartă mantie roșu-vișiniu, tunică verde cu blicuri negre, aureolă din folie argintie. Are păr lung, buclat, castaniu, subliniat de blicuri negre, , facies oriental, ochi negri, migdalați, nasul și gura puternic reliefate. Aripile sunt pictate cu violaceu și alb cu o slabă încercare de a obține volumul prin suprapunere de culoare.

Fecioara Maria este reprezentată în picioare, gânditoare îmbrăcată în veșmânt antic, “îndrumând” cu ambele mâini spre Duhul Sfânt. Are maforion violaceu, mantie roșu vișiniu , tunică verde, aureolă din folie argintiu, Duhul Sfânt este redat prin trei raze pictate în verde, subliniate de un contur negru.

Iisus este încadrat într-un medalion cu un fond verde albăstrui, bust, veșmânt antic, cu mâna dreaptă binecuvântează, iar în mâna stângă are un rotulus înfășurat. Același facies oriental ca și Gavriil, are plete și barbă scurtă. Deasupra: IC XC. Remarcăm ductul ferm al fețelor și mâinilor în contrast cu modelele fețelor realizate în roșu și alb.

Decorul floral și vegetal are o cromatică vie, realizată cu roșu și alb, verde, ocru conturat cu negru.

Ceea ce definește stilul lui Anastasie sunt blicurile albe sau negre așezate pe frunte, pomeți, bărbie, mâini precum și hașurile.

Artistul dovedește o bună stăpânire a meșteșugului, linia este cea favorizată în raport cu pata de culoare, compoziția este echilibrată, iar imaginea are un efect maxim, didactic. Orizontalele ferme ale solului, verticalele faldurilor veșmântului Fecioarei

puternic subliniate, mâinile puternic conturate, razele Sfântului Duh concentrează atenția asupra Fecioarei Maria.

Deși aparține unui atelier provincial, moldovenesc, după părerea noastră, Anastasie Zugrav va da adevărata măsură a talentului său pictând catapeteasma bisericii "Cuvioasa Paraschiva" din satul Voințești, dovedindu-se un artist original, inconfundabil în contextul artei post-brâncovenești.

De aceea, analiza oricărui pomelnic sau a oricărei alte mărturii aparținând memoriei noastre culturale constituie o incursiune mai profundă în viața culturală și artistică a epocii respective. Este în același timp o restituire a acestui veac atât de controversat și atât de puțin cunoscut, cel puțin în județul Vaslui.

NOTE

1. G.M. Cantacuzino, *"Izvoare și popasuri"*, Ed. Eminescu, București, 1977, p. 116.

2. *Ibidem*, p. 119.

3. Gh. Lahovary, *"Marele Dicționar Geografic al României"*, 1900, vol. III, fasc. III, p. 555-556.

D.R.H., A. Moldova, vol. I, București, 1975, p. 239, doc. 170 (1437 (6945) mai 15, Vaslui - s. Gârcinești pe Racova.

4. *"Tezaurul toponimic al României"*, Moldova, vol. I, part. I, Ed. Academiei Române, București, 1991, p. 480. În veacul al XVIII-lea, satul Gârceni ținea din punct de vedere administrativ de Ocolul Tutovei.

5. Pr. Scarlat Porcescu, *"Pomelnicul triptic de la Mănăstirea Moldovița"*, în : *MMS*, 1963, nr. 7-8, p. 532.

6-7. D. Agache, "Pomelnicele bisericesti, valoare documentară și semnificație istorică", în "Credință și cultură în Moldova", vol. III, Éd. Trinitas, Iași, 1995, p. 5.

8. Diacon prof. Ioan Ivan, *"Două pomelnice triptice ctitoricești din secolul al XVIII-lea"*, în *MMS*, 1967, nr. 7-8, p. 542.

9. *D.J. A. N. Vaslui*, Fond Episcopia Hușilor, Dosar *16/1911 - 1912, pachet 85, adresa nr. 418/17 aprilie 1911*, f. 1-7 și *adresa nr. 70/14 iulie 1911* a revizorului eparhial Ioan Grigoriu către PSS Episcopul Konon Arămescu Donici privitoare la pricina dintre familiile Șoroagă și Vrabie asupra dreptului de ctitorire.

10. N. Stoicescu, *"Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova"*, București, 1974, p. 329.

11. Nu am identificat satul Rădăuți, pe apa Tutovei și nici moșia Otești, dispărute sau înglobate în alte sate; v. satul Rădeni pe Tutova: un Ilie Vrabie, vornic de gloate, cumpără satul Rădeni pe Tutova (*D.I.R., veacul XVII, A. Moldova*, vol. II (1606-1610), Buc., 1953, p. 232-234, 236, doc. 309, 1606/(7117) Iulie 28, Iași.

v. *Tezaur.....*, vol. I, partea a II-a, Ed. Academiei, București, 1992, p. 970 (s. Rădeni, C. Dragomirești).

12. *D. J. A. N. Vaslui, op. cit*, f. 4.

13. Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Ed. Minerva, București, 1973, p. 46.
14. N. Stoicescu, "*Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII*", Ed. Enciclopedică română, București, 1971, p. 275.
15. P. T., Bârlad, 1943, nr. 1-4, p. 44-46.
16. În secolul al XVIII-lea în comuna Gârceni ființa și schitul Mălinești cu hramul "Sf. Voievozi", după cum reiese dintr-o însemnare de pe un Triodion, tipărit la București în anul 1795: "Acest triodion la dăruit preasfinția sa Chirio chir Dosoftei mitropolitul Ungro-Vlahiei, biserii cu hramul Sfinților mai marilor Voevozi ot Gârceni de la ținutul Vaslui spre pomenirea sa și a neamului său. 1796." (vezi nota 13) rezultă că este vorba de două persoane cu același nume, dar cu descendență diferită: Nicodim Hudici, ctitorul schitului Mălinești și Nicodim Vrabie a bisericii cu hramul "Sf. Nicolae" din satul Gârceni. Azi schitul Mălinești se află înglobat în satul Gârceni.
17. D. Agache, *op. cit.*, p. 11.
18. Pr. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 532.
19. I. Minea, "*Pomelnicul de la Bistrița*", în "*C.I.*", Iași, 1932, p. 345.
20. *Ibidem.*
21. *AEH*, Huși, 1938, p. 156.
22. C. Sion, *op. cit.*, p. 14, 43-44.
- G. Bezviconi, "*Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru*", București, 1943, vol. II, p. 76-77.
23. C.C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, "*Scurtă istorie a românilor*", Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1977, p. 405
24. *Ibidem.*
25. Actualmente se mai păstrează doar registrul inferior al tâmplei de la biserica "Sf. Nicolae", s. Gârceni, iar câteva icoane din tâmplă respectivă se află la Muzeul Eparhial Huși; a se vedea și icoanele prăznicare de la biserica din satul Trohan, ctitorie a familiei Vrabie de la Muzeul Eparhial Huși.
26. N. Stoicescu, "*Repertoriul...*", p. 916-917.
27. Ioan Antonovici, "*Mănăstirea Florești din plasa Simila, județul Tutova. Studiu istoric cu hărți și ilustrațiuni urmat de documente, inscripții și însemnări*", București, 1916, p. XL-XLI.
28. Numai în comuna Gârceni ființau în sec. al. XVIII-lea patru biserici în satele: Mălinești, Gârceni, Dumbrăveni și Trohan.

UN OBITUAIRE DE LA MOITIÉ DU XVIIIe SIÈCLE DU DÉPARTEMENT DE VASLUI

Résumé

L'auteur analyse un obituaire triptyque peint en 1746 par Anastasie, peintre d'icônes, découvert dans une église villageoise en bois "Saint Nicolas", de Gârceni, commune de Gârceni, dép. de Vaslui, monument historique fondé aux XVIII-XIXe par pan Ioanichie et les moines Nicodim. Aftanasie. Vasilie. Constantin. Efrim.

Glîgoraș, Toderășcu, et autres et le peintre même.

Les obituaires, formes spécifiques de la mémoire culturelle, sont étroitement liés à la pratique de la commémoration des morts, pratique accoutumée dans l'église orthodoxe et à l'acte de la fondation. Ils constituent en même temps des importantes sources historiques concernant la vie culturelle, sociale et artistique de n'importe quelle époque, une sorte de chronique des monuments ecclésiastiques. Ecrits sur parchemin, papier, bois ou métal, disposés en forms de dyptyque, triptyque ou autres formes, les obituaires nommés et "sinodice" - dont le nom dérive du mot russe "pomeninki" - ont la fonction de transmettre aux générations futures des informations concernant un événement que doit être commémorer par la simple prononciation dans le cadre de la service divin en croyant que celle-ci attire la grâce de Dieu et des hommes.

Artiste itinérant d'origine roumaine ou grecque?, Anastasie est l'auteur de l'obituaire et du retable de l'église "Saint Nicolas" de Gârceeni et aussi de celui de l'église en bois la "Sainte Parascheva", du village de Voiești, c. Voinești - Vaslui, toutes les deux fondées aux XVIIIe siècles. Il participe en même temps à l'acte de la fondation des églises sus-mentionnées comme membre fondateur, exemple assez rare dans l'époque parceque on sait bien que les artistes ne signaient pas toujours leurs oeuvres et c'est pourquoi ils sont assez peu connus.

Péint en détrempe sur bois de tilleul, il a les dimensions de 525x270 mm et comprend les noms des vivants et des morts des membres fondateurs de l'église de Gârceeni, noms écrits dans la langue roumaine en cyrillien.

L'analyse de l'obituaire de l'église de Gârceeni, témoignage de notre mémoire culturelle constitue une incursion plus profonde dans la vie culturelle et artistique du XVIIIe siècle si peu connue dans le département de Vaslui.

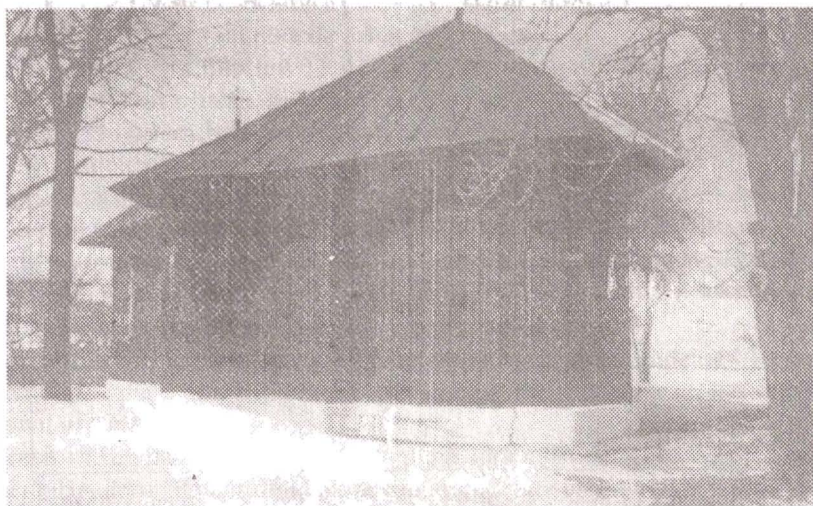

Fig. 1 Biserica "Sf. Nicolae", s. Gârceeni, c. Gârceeni, vedere sud-est.

Fig. 1 L'église "Saint Nicolas", s. Gârceeni, c. Gârceeni, vue sud-est.

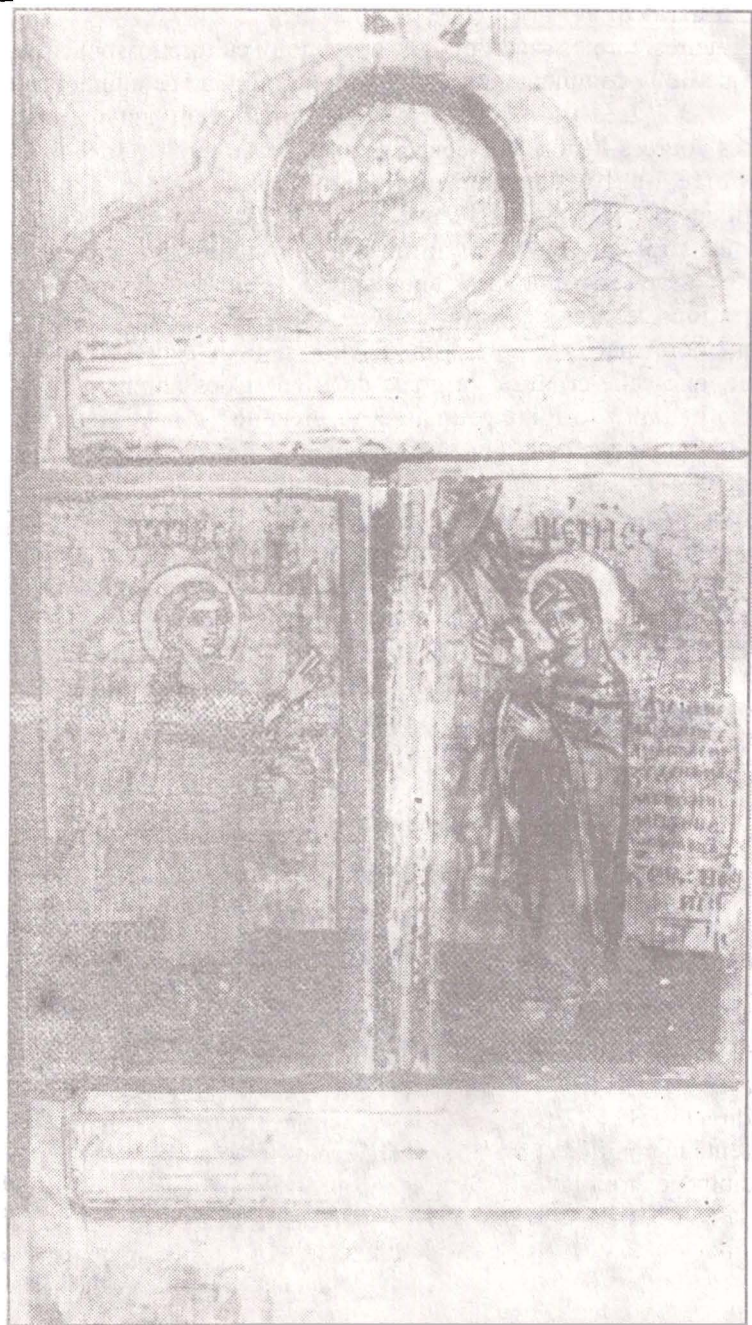

Fig. 2 Pomelnic, 1746 nov. 18, Biserica "Sf. Nicolae", s. Gârceni, c. Gârceni;
 autor: Anastasie Zugrav, atelier Moldova, tempera pe lemn.

Fig. 2 Obituar le 18 novembre 1746, l'église "Saint Nicolas," du village. Gârceni,
 Gârceni ; auteur: Anastasie peintre d'icônes. atelier Moldavie. dét.empe-

Fig. 3 Detaliu, Buna Vestire.

Fig. 3 Détail, L'Annonciation.

Fig. 4 Detaliu, Iisus Christos.

Fig. 4 Détail, Jésus Christ.

Fig. 5 Pomelnic, 1746 nov. 18, biserica "Sf. Nicolae", s. Gârceni, c. Gârceni, autor: Anastasie Zugrav.

Fig. 5 Obituaire, le 18 novembre 1746, l'église "Saint Nicolas", du village Gârceni, c. Gârceni, auteur: Anastasie, peintre d'icônes.

Desenator: Georgeta Vrinceanu.

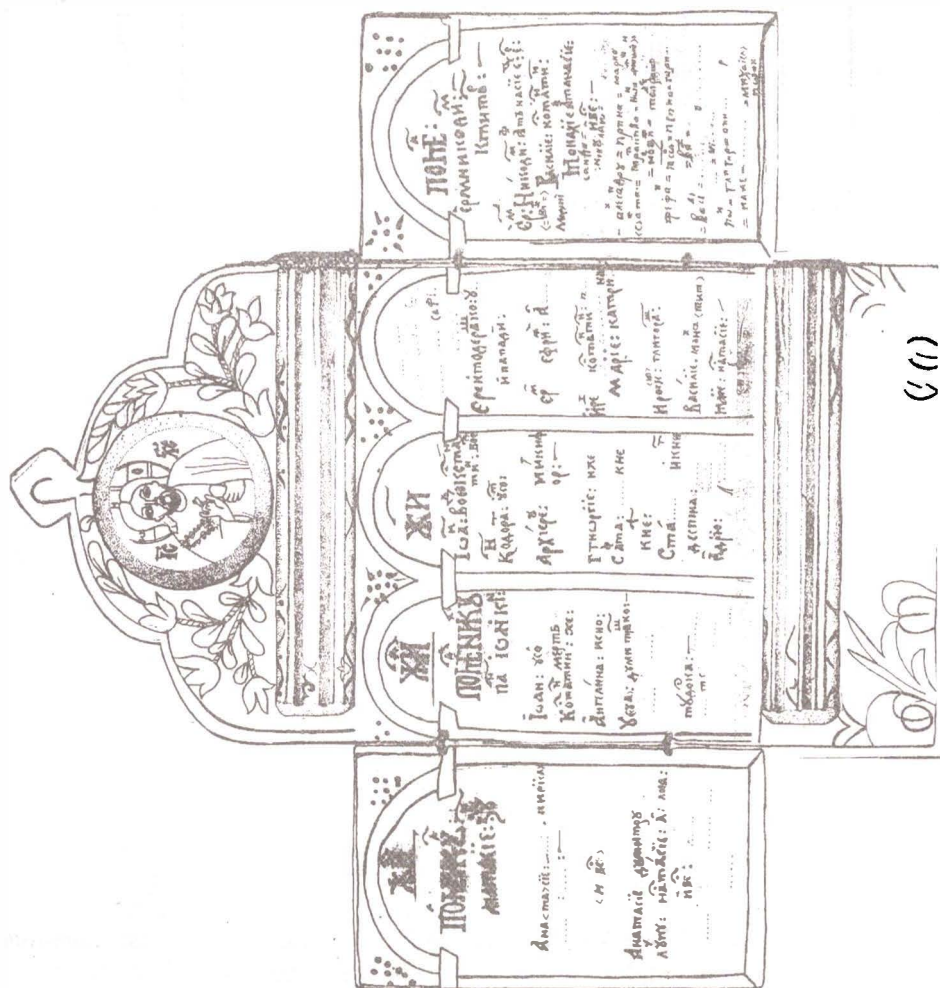

Fig. 6 Pomelnic, 1746 nov. 18, biserica "Sf. Nicolae", s. Gârceni, c. Gârceni, autor: Anastasie Zugrav.

Fig. 6 Obituaire, le 18 novembre 1746, l'église "Saint Nicolas", du village Gârceni, c. Gârceni, auteur: Anastasie, peintre d'icônes.

Desenator: Georgeta Vrinceanu.

Voletul stang	Voletul central			Voletul drept
<p>Vii Pomelnicul: Ana<S>ie:Zugrav</p> <p>Anas<ta>sic ....Kiri<I></p> <p>..... I vest</p> <p>Anastasia :Dumitra Lupu:Nastasia:A:Lia: I vest : ....</p>	<p>Vii Pomelnicul Pan Ioambii</p> <p>Ioan.uso...? Constantin: he:Mertve.. Anghelina: Isno?: Us...?:Dumitrascu: ..... Tudosca: .....</p>	<p>Vii Ioan: Voevod Costan tin: Voevod Kondrat: usos? Arhiereu:Nichif ..... or: Grigorie: i he Safa:...kne ? Stari<ul>:Ichint Despina: ..... Andreiu: ....</p>	<p>..... ..... Saf..</p> <p>Erei Toderascu:U.... i papadi</p> <p>Vii Ermonah Efrim:A... Irei ,Constantin:P... .....Marie:Carina Ieromonah:Gligoras: Vasilie.Momah titor? Marie:Nastasia: si fii</p>	<p>Pomelnic: Erei Nicodim: Citor Ermonah:Nicodim:Aftanasie ermonah: Ermonah Vasilie:Constantin: Monahie Aftanasie: I vest:</p> <p>Vii Sanda= Mortii Niculai = ... Constantin=I... Alexandru=Irina=Marco? <S>afta=Paraschiva=Ioan=Constantin Mortii Toderascu Stefan=Tasiia?=Irina=G.... Vii =Vasilie:.... .... =Ni.. Ioan:Gligor=Ana ... Ilie .....Mihail Ioan</p>

Fig. 7 Pomelnic, 1746 nov. 18, biserica "Sf. Nicolae", s. Gârceni, c. Gârceni, autor: Anastasie Zugrav.

Fig.7 Obituaire, le 18 novembre 1746, l'église "Saint Nicolas", du village Gârceni,c. Gârceni, auteur: Anastasie, peintre d'icônes.